
OBSERVAȚII PRIVITOARE LA DIMENSIUNEA PATRIMONIAL - CULTURALĂ AȘA CUM REZULTĂ DIN STRATEGIA NAȚIONALĂ PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ

CONSIDERAȚII GENERALE

ARA (Arhitectură. Restaurare. Arheologie) este o asociație care are ca scop principal protejarea, punerea în valoare a patrimoniului cultural românesc și informarea opiniei publice asupra stării și problemelor actuale ale patrimoniului românesc în general și a monumentelor istorice în particular. Membrii ei sunt specialiști în probleme legate de cercetarea, conservarea și restaurarea monumentelor istorice și a siturilor arheologice.

ARA a fost prezentă la cea de-a patra sesiune de lucru a Consiliului Național de Dezbatere Publică, desfășurată la Academia Română în data de 22 aprilie 2008. Sesiunea a fost moderată de Acad. Ionel HAIDUC, președintele Academiei Române, prezentarea stadiului lucrării fiind expusă de Călin GEORGESCU, director CNDD/PNUD.

În cadrul acestei sesiuni de lucru a fost discutat proiectul de strategie națională de dezvoltare durabilă (*Proiect, versiunea III. Rev. 11 plus, 15 aprilie 2008*).

Concluziile noastre referitoare la dezbateră publică din data de 22 aprilie 2008 și privind conținutul proiectului din perspectiva patrimoniului național, domeniu în care suntem specialiști, sunt următoarele:

În faza actuală, strategia națională pentru dezvoltare durabilă nu este lizibilă: documentul sus-numit nu își atinge obiectivul, acela, de a prezenta principiile generale care vor guverna strategia românească de dezvoltare durabilă.

ABSENȚA NOȚIUNII DE PATRIMONIU DIN PERSPECTIVA STRATEGIEI PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ

Prin patrimoniu în general înțelegem suportul memoriei colective și un mecanism de cunoaștere istorică: includem în această definiție atât patrimoniul material cât și cel imaterial. Conservarea patrimoniului nu prezintă un interes exclusiv științific și estetic ci este intrinsec legată de funcțiile economice și sociale ale patrimoniului, în calitate de sursă importantă pentru dezvoltarea durabilă. Este vorba de o alegere politică în sensul prezervării, utilizării și reutilizării patrimoniului, care ar trebui să se reflecte în politicile de urbanism, de amenajare a

teritoriului, în politica educației naționale, cultură, mediu și nu în ultimul rând în politica de coeziune socială.

Luarea în considerare în modul cel mai serios a patrimoniului în cadrul politicii de dezvoltare durabilă nu este numai o necesitate imperioasă și obiectivă în cazul patrimoniului românesc, dar se înscrie pe traiectoria urmată de politicile europene de dezvoltare durabilă.

Or, proiectul de strategie durabilă citat mai sus, nu numai că nu aprofundează modul în care va fi inclusă în strategia de dezvoltare durabilă ideea de patrimoniu, dar se limitează în a arunca în derizoriu specificul național în dimensiunea sa culturală, tratând superficial orientarea politicii statului român în acest domeniu.

Stadiul actual al acestui document, care nu își atinge scopul de a face lizibilă strategia națională pentru dezvoltare durabilă nici în general nici în particular, este unul incipient. Se impune cu evidență concluzia că închiderea dezbaterilor la a V-a sesiune de lucru este nerealistă.

În consecință, îndatoririle impuse de deontologia profesională și calitatea de membri ai societății civile ne obligă să atragem atenția asupra faptului că din planul de strategie națională pentru dezvoltare durabilă, în stadiul prezentat la sus-numita sesiune de lucru sub denumirea „Proiect, versiunea III. Rev. 11 plus, 15 aprilie 2008”, este absentă preocuparea pentru specificul național al dimensiunii culturale a patrimoniului național.

DIMENSIUNEA CULTURALĂ: PARTE INTEGRANTĂ A MODELULUI EUROPEAN DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Este notoriu că strategia românească de dezvoltare trebuie să răspundă cerințelor europene în materie de strategie pentru o dezvoltare durabilă. Această punere în aplicare a criteriilor europene nu este însă automată. Statele membre au libertatea de a aplica aceste criterii *a minima*, sau *a maxima* adaptându-le necesităților naționale, așadar **luând în considerare specificul național al fiecărui stat membru**. Având în vedere starea de degradare a patrimoniul național, România nu își poate permite o „transpunere” *a minima*. Asemenea altor state europene care, deși nu se confruntă în mod special cu pericole ce le amenință patrimoniul, au o legislație protecționistă în aceasta materie, este imperios necesar ca România să acorde dimensiunii culturale un loc privilegiat în definirea strategiei pentru dezvoltare durabilă și să adopte criteriile europene *a maxima*.

Datorită fragilității legislației în vigoare și absenței unei politici a statului român clar definită și orientată în acest domeniu, patrimoniul cultural național român este în permanent pericol de distrugere. România este obligată să includă în strategia sa de dezvoltare durabilă o politică fermă în materie de protejare a patrimoniului cultural, dacă nu se dorește anihilarea în timp previzibil a culturii sale naționale, parte integrantă a diversității culturii europene.

România poate urma modelul francez, care a decis să transforme dimensiunea culturală în *cel de-al patrulea «stâlp»* al dezvoltării durabile (*4e rapport sur la mise en oeuvre de la Stratégie nationale de développement durable 2003-2008*, Ministère de l'écologie et du développement durable, La documentation française, Paris 2007). Nu în ultimul rând, importanța dimensiunii culturale pentru politica franceză, în care rata impozitelor este printre cele mai ridicate în Europa, se reflectă în mod util prin legea de defiscalizare *Malraux*.

PRINCIPII GENERALE DE ACȚIUNE ȘI MĂSURI SPECIFICE INDISPENSABILE ÎNTR-O STRATEGIE DE DEZVOLTARE DURABILĂ

În primul rând este necesar a fi formulate atât principiile generale de acțiune cât și măsuri specifice care trebuie puse în slujba protejării patrimoniului cultural material și imaterial, cum ar fi:

Enunțarea principiului conform căruia patrimoniul național se definește ca prioritate națională și ridicarea acestei priorități la rang de principiu cu valoare constituțională.

Principii generale în vederea susținerii dezvoltării culturale și sociale a populației, precum și în vederea **educării acestora în sensul respectului diversității culturale.**

Principii generale în vederea determinării potențialului turistic al patrimoniului cultural cât și a modului exploatarea sale turistice.

Principii generale definind o politică de stat special orientată în vederea potențării **protejării patrimoniului prin exploatare turistică și a evitării oricărui distrugerii pe această cale.**

Măsuri specifice în vederea valorificării teritoriilor rurale și transformării acestora în rezervoare de creștere economică și excelență. Se va asigura astfel coeziunea socială și teritorială.

Măsuri specifice în vederea dezvoltării turismului cultural. În aceasta perspectivă, satele românești în proximitatea cărora se află situri arheologice, monumente istorice etc. oferă în mod prioritar posibilități de dezvoltare în acest sens.

Măsuri specifice în vederea definirii unor criterii solide de investigație inerente fiecărui sit în parte. În această materie consultarea experților în domeniile care implică patrimoniul cultural (arheologi, arhitecți, urbanisti, specialiști în arhitectura peisajului, sociologi, economiști etc.) trebuie calificată drept indispensabilă. Obligația de a consulta un expert trebuie văzută din perspectiva unui aviz conform obligatoriu și nu un simplu aviz consultativ.

Măsuri stabilind cadrul specific vizând a elimina orice eventualitate de distrugere, arbitrară sau nu, sistematică sau nu, în numele intereselor economice de orice natură.

Principii de informare și educare a populației.

Principii formulând clar și neechivoc necesitatea unei politici de sensibilizare în cadrul educației naționale, în probleme legate de patrimoniu cultural și peisager: sensibilizarea în școli, licee, facultăți de specialitate (arhitectură, istorie, istoria artei, etc).

Și nu în ultimul rând, enunțarea principiilor de defiscalizare în materie de investiții în sectoare și zone protejate. Este absolut necesară încurajarea actorilor economici privați și publici nu numai prin adoptarea unei fiscalități avantajoase în cazul acțiunilor acestora de protejare, restaurare sau conservare a siturilor sensibile și a investițiilor în construcții și în zone protejate, ci o defiscalizare nelimitată și fără plafon, de tip francez (vezi legea Malraux, www.legifrance.gouv.fr)

Asociația ARA va sta la dispoziție pentru a fi consultată în calitate de expert / pentru un aviz de specialitate în domeniile arhitectură, restaurare, arheologie și în domeniile subsidiare acestora.

dr. arh. Monica Mărgineanu Cârstoiu
Președinte ARA